

PODSTAWY PROJEKTOWANIA I ODDZIAŁYWANIA NA KONSTRUKCJE

WYKŁAD 3

*Metoda stanów granicznych
i współczynników częściowych*

dr inż. Paweł Niewiadomski

pawel.niewiadomski@pwr.edu.pl

bud. G2D, pok. 5.78

<https://wbliw.pwr.edu.pl/pracownicy/pawel-niewiadomski>

HR EXCELLENCE IN RESEARCH

Politechnika Wroclawska

Metoda stanów granicznych i współczynników częściowych

Konstrukcje i elementy konstrukcji należy zaprojektować, zrealizować i utrzymywać w taki sposób, aby w zamierzonym okresie użytkowania (przewidzianym w projekcie, np. dla budynków mieszkalnych jest to 50 lat), z należyтым poziomem niezawodności i bez nadmiernych kosztów, przejmowała wszystkie oddziaływania i wpływy, które mogą wystąpić podczas wykonania (budowy) i użytkowania. Ponadto powinny pozostawać przydatne do przywidzianego w projekcie okresie użytkownika i nie powinny wykazywać uszkodzeń w stopniu nieproporcjonalnym do pierwotnej przyczyny w wyniku takich wydarzeń jak powódź, obsunięcie terenu, pożar, wybuch, uderzenie itp. W tym celu według PN-EN 1990 należy zapewnić jej odpowiednią:

- nośność (wytrzymałość – zdolność przenoszenia oddziaływań, a także odporność ogniową),
- użytkowalność (zdolność użytkową w sensie sztywności),
- trwałość w projektowanym okresie użytkowania tj. kontrolowaną deteriorację (pogorszenie się stanu konstrukcji podczas jej eksploatacji) przez właściwe utrzymanie budowli w trakcie użytkowania eksploatacji,
- integralność strukturalna, czyli nieuleganie nadmiernym zniszczeniom w wypadku zdarzeń wyjątkowych (np. wybuch, uderzenie) tj. nie uleganie zniszczeniom, których konsekwencje (szkody) byłyby niewspółmierne do początkowej przyczyny.

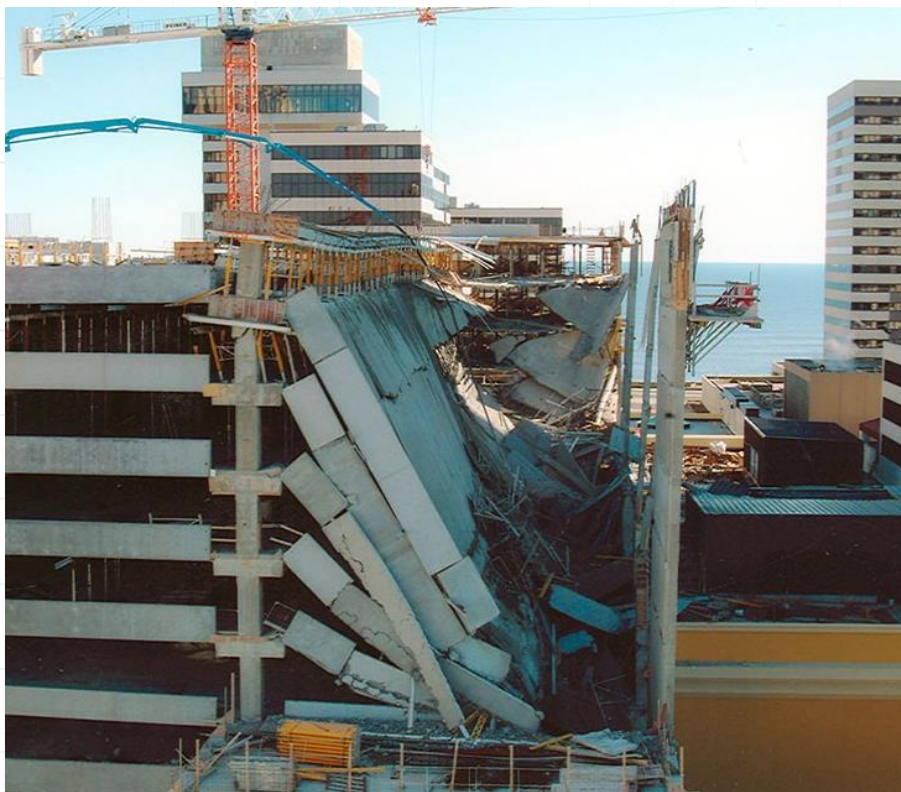
Metoda stanów granicznych i współczynników częściowych

Stany graniczne to takie stany, po przekroczeniu których konstrukcja nie spełnia wymienionych wymagań wytrzymałościowych i użytkowych (przestaje spełniać swoje funkcje lub przestaje odpowiadać założonym kryteriom projektowym). Ogólnie można stwierdzić, że osiągając stan graniczny konstrukcja zagraża bezpieczeństwu (zostaje wyczerpana jej wytrzymałość) lub przestaje spełniać wymagania użytkowe. Stąd różni się stany graniczne:

- nośności (związane z katastrofą lub innymi podobnymi postaciami zniszczenia konstrukcji) oraz
- użyteczności (stany odpowiadające warunkom, po przekroczeniu których konstrukcja przestaje spełniać stawiane jej wymagania użytkowe).

Metoda stanów granicznych i współczynników częściowych

Stan Graniczny Nośności (SGN)
Ultimate Limit State (ULS)

Stan Graniczny Użytkowalności (SGU)
Serviceability Limit State (SLS)

Metoda stanów granicznych i współczynników częściowych

Kanwą metodologiczną sprawdzania niezawodności konstrukcji budowlanych według PN-EN 1990 stanowi metoda stanów granicznych i współczynników częściowych.

Efekt oddziaływań E w postaci sił wewnętrznych tj. momentów zginających M_E , sił podłużnych N_E , sił poprzecznych V_E oraz ugięć y , to wynik działania na konstrukcję obciążeń F_i :

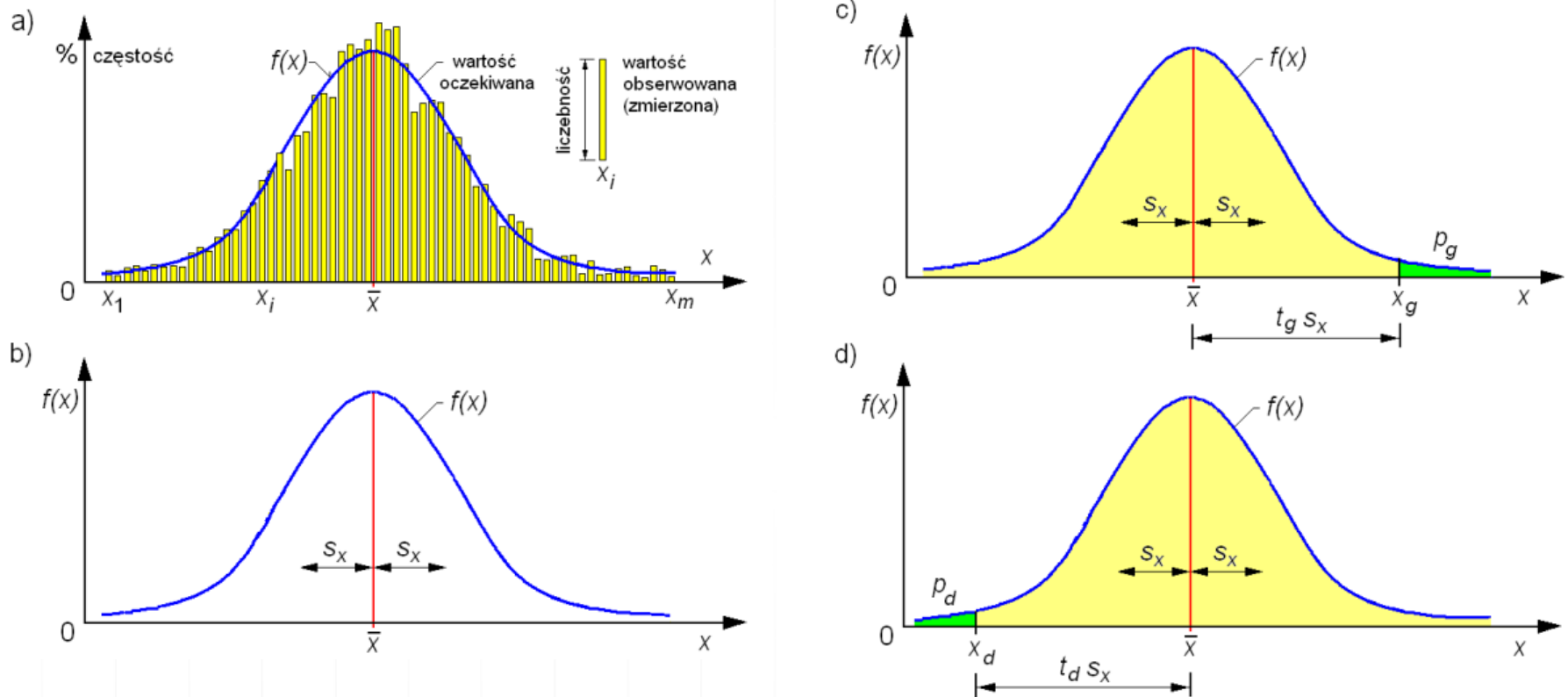
- stałych (np. G - ciężaru własnego, instalacji itp.) oraz
- zmiennych (Q - obciążenia: użytkowego, śniegiem, technologicznego, oddziaływania: wiatru, temperatury itp.).

Nośności R przekrojów oraz elementów konstrukcji (np. na zginanie M_R , na rozciąganie N_R , na ściskanie N_{Rb} , na ścinanie V_R) zależą od cech wytrzymałościowych materiału i charakterystyk geometrycznych przekrojów.

Konstrukcje uznaje się za bezpieczną, gdy jej efekty oddziaływań E są mniejsze od nośności R . Warunek bezpieczeństwa konstrukcji opisuje zależność

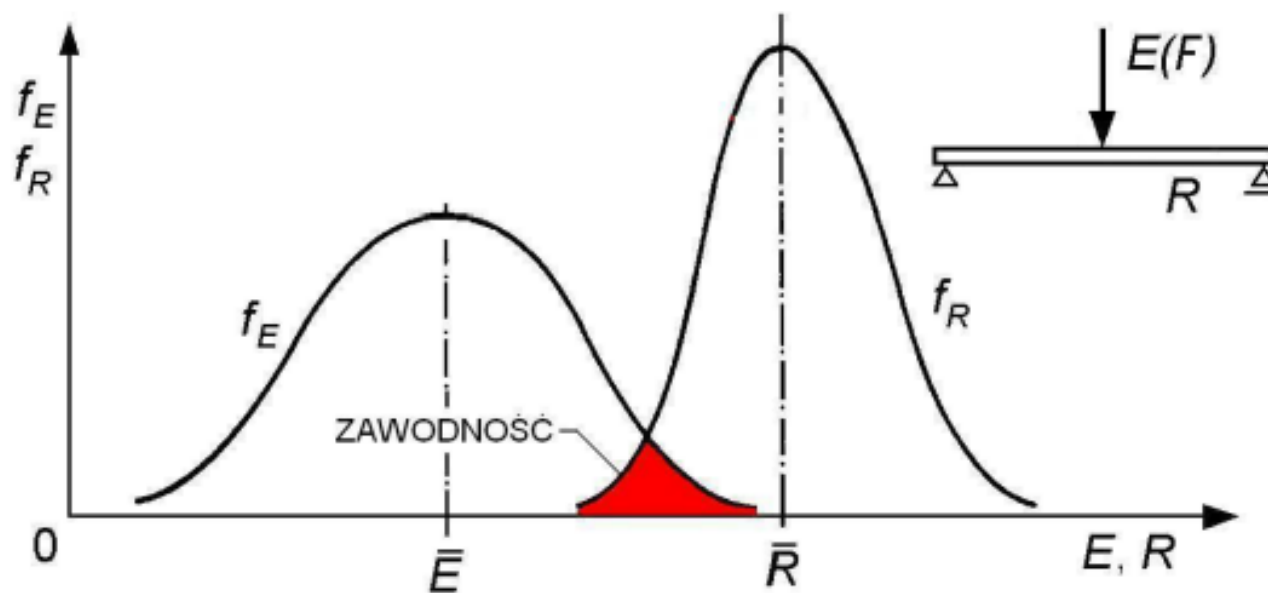
$$E \leq R, \quad (1)$$

Metoda stanów granicznych i współczynników częściowych

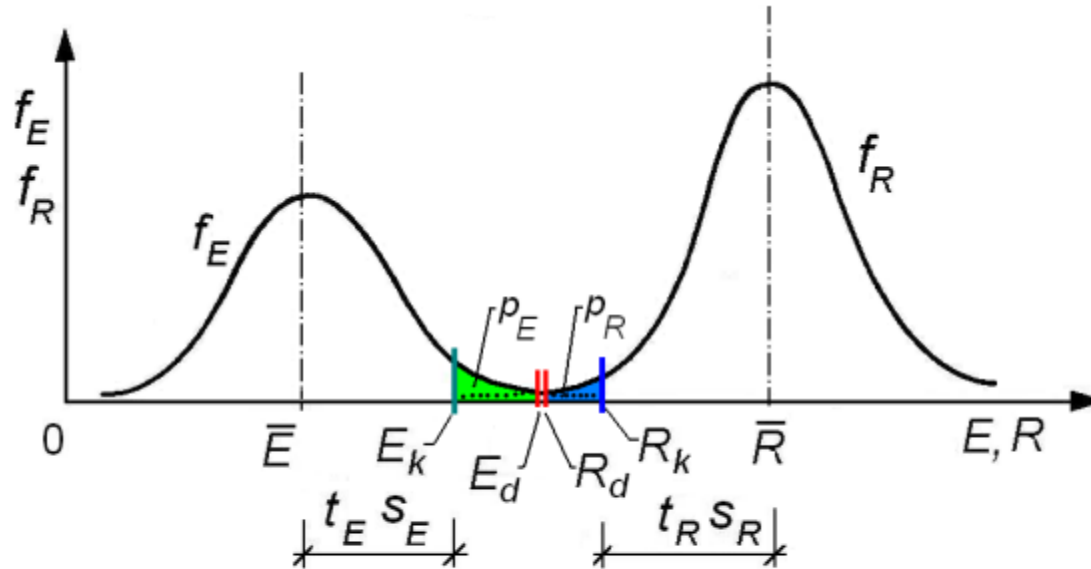
Rys. 6. Histogram zmiennej losowej x (a), funkcja prawdopodobieństwa zmiennej losowej $f(x)$ (b), kwantyle zmiennej losowej: górny x_g (c) oraz dolny x_d (d)

Metoda stanów granicznych i współczynników częściowych

Rys. 7. Analiza niezawodności elementu konstrukcji

Metoda stanów granicznych i współczynników częściowych

Rys. 8. Analizy zapasu bezpieczeństwa według metody współczynników częściowych

Metoda stanów granicznych i współczynników częściowych

W ocenie bezpieczeństwa konstrukcji w stanie granicznym nośności losowy charakter zmienności obciążeń uwzględnia się przez zwiększenie ich współczynnikiem obciążeń $\gamma_{F,i}$ (mnożnikiem) i wartość obliczeniowa efektu oddziaływań E_d wynosi:

$$E_d = E_k(F_{k,i} \cdot \gamma_{F,i}), \quad (5)$$

losowość wytrzymałości zaś ocenia się przez jej zmniejszenie współczynnikiem nośności γ_R (dzielnikiem) i obliczeniowa nośność R_d wynosi:

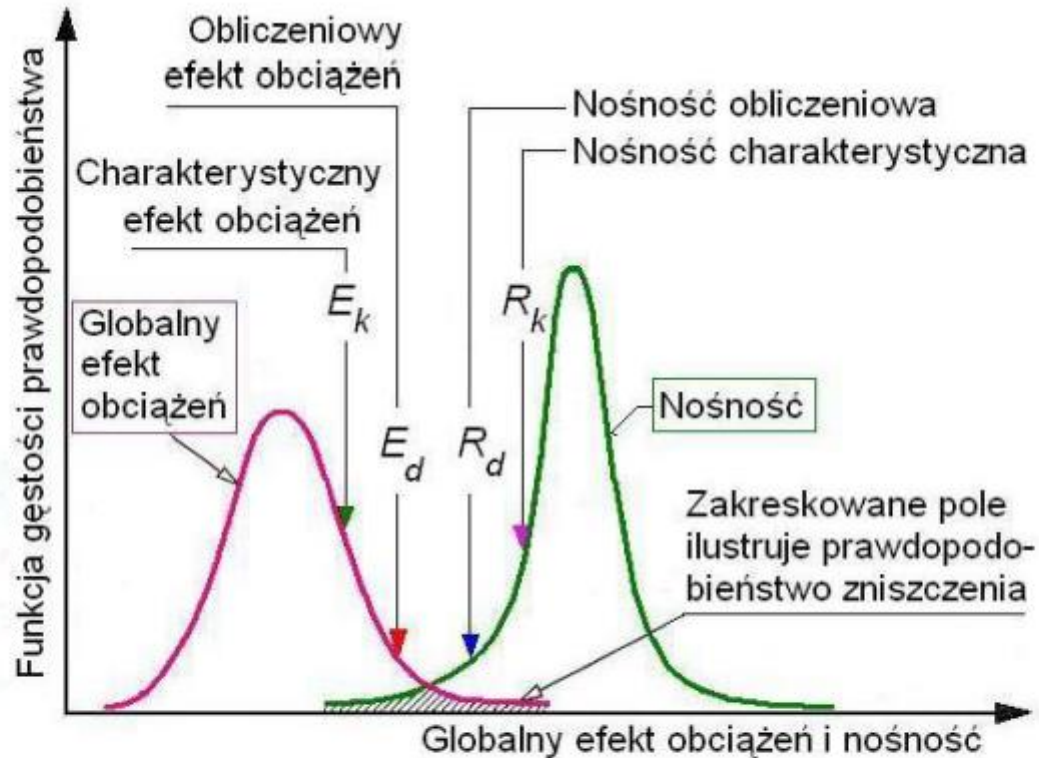
$$R_d = R_k \left(\frac{R_k}{\gamma_R} \right), \quad (6)$$

Metoda stanów granicznych i współczynników częściowych

W stanie granicznym nośności konstrukcję uważa się za bezpieczną, gdy obliczeniowe efekty oddziaływań E_d są mniejsze od obliczeniowej nośności R_d (rys. 8, 9), czyli, gdy jej stopień wyęźnienia E_d/R_d jest mniejszy od 1. Ocenę bezpieczeństwa konstrukcji wyraża zależność:

$$\frac{E_d}{R_d} = \frac{E_d(F_{k,i} \cdot \gamma_{F,i})}{R_d \left(\frac{R_k}{\gamma_R} \right)} \leq 1. \quad (7)$$

Metoda stanów granicznych i współczynników częściowych

Rys. 9. Schemat analizy bezpieczeństwa w stanie granicznym nośności według metody współczynników częściowych

Metoda stanów granicznych i współczynników częściowych

W aplikacyjnym ujęciu tej metody w PN-EN 1990 częściowe współczynniki bezpieczeństwa oddziaływań γ_F oraz nośności γ_R występują w postaci wielu cząstkowych współczynników np. współczynniki obciążenia $\gamma_{F,i}$, współczynniki konsekwencji zniszczenia $K_{F,i}$, jednoczesności działania obciążeń $\psi_{0,i}$, $\psi_{1,i}$, $\psi_{2,i}$ i współczynniki materiałowe dotyczące np.: betonu γ_C , stali konstrukcyjnej $\gamma_{M0} \div \gamma_{M7}$, stali zbrojeniowej γ_s oraz jako nie jawne w różnych modelach obliczeniowych.

Zgodnie z przyjętą zasadą wszystkie wartości charakterystyczne powinny być wyznaczone w oparciu o statystyczne krzywe rozkładu, ustalone dla każdego z parametrów na podstawie odpowiednio licznych wyników pomiarów (badań).

Metoda stanów granicznych i współczynników częściowych

Wg postanowień PN-EN 1990 wartości charakterystyczne obciążeń np. oddziaływań klimatycznych (śniegu, wiatru, temperatury) ustala się przy założeniu, że prawdopodobieństwo przekroczenia jego części zmiennej wynosi $p_E = 0,02$, czyli ryzyko wystąpienia oddziaływania większego wynosi $r_E = 2\%$. Jest to równoważne średniej wartości okresu powrotu 50 lat dla części zmieniającej się w czasie. Przez okres powrotu rozumie się średni przedział czasu między kolejnymi przekroczeniami (zwykle przewyższeniami) określonych wartości. Okres powrotu nie oznacza periodyczności pojawiania się określonych wartości, ani nie precyzuje, kiedy ich przekroczenie może nastąpić. Może to być w dowolnym roku użytkowania konstrukcji, może się także zdarzyć, że takiego przekroczenia nie będzie w całym rozpatrywanym okresie 50 lat.

Wartości charakterystyczne obciążeń i oddziaływań $F_{k,i}$ podano w różnych częściach PN-EN 1991 *Oddziaływania na konstrukcje*.

Metoda stanów granicznych i współczynników częściowych

Jeśli w PN-EN 1990÷PN-EN 1999 nie podano inaczej to: kiedy dolna właściwość materiału (wytrzymałość) jest niekorzystna, to jej wartość charakterystyczną R_k ustala się jako kwantyl dolny o prawdopodobieństwie $p_R = 0,05$, czyli ryzyko wystąpienia niższej wytrzymałości wynosi $r_R = 5\%$. Wartości charakterystyczne właściwości materiałów R_k podano w Eurokodach PN-EN 1991÷PN-EN 1999.

PODSTAWY PROJEKTOWANIA I ODDZIAŁYWANIA NA KONSTRUKCJE

WYKŁAD 3

*Metoda stanów granicznych
i współczynników częściowych*

dr inż. Paweł Niewiadomski

pawel.niewiadomski@pwr.edu.pl

bud. G2D, pok. 5.78

<https://wbliw.pwr.edu.pl/pracownicy/pawel-niewiadomski>

HR EXCELLENCE IN RESEARCH

Politechnika Wroclawska